

DOI: 10.35774/econa2022.03.273

JEL classification: C81, M21, P12

UDC: 657.62

Євген ІОНІН

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна
E-mail: ionin.iyy@donnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-2903-3143
<https://publons.com/researcher/3921804/evgen-ionin/>

Анастасія КАЛАРАШ

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна
E-mail: kalarash.a@donnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-4259-8584

АНАЛІЗ ВПЛИВУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АНОТАЦІЯ

Вступ. В умовах повномасштабної російської агресії зростає загроза фінансової кризи в Україні, збільшується ризик функціонування суб'єктів підприємницької діяльності, тому вкрай важливим є зміцнення економічного потенціалу нашої держави. Через військовий стан, введення комендантської години значно погіршилась логістика між контрагентами, що зменшує обороти купівлі та продажу та негативно впливає на всі показники підприємства. Безконтрольне зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги в умовах існуючої проблеми неплатежів може набувати ще більших масштабів. Тому одним із важливих завдань в умовах їх виникнення є систематичне проведення аналізу кредиторської заборгованості підприємства, як фактору забезпечення безперервності діяльності, базового допущення в концепції бухгалтерського обліку.

Мета роботи полягає в дослідженні впливу кредиторської заборгованості на забезпечення безперервності діяльності підприємств на основі системи аналітичних показників, кластерного аналізу, що вкрай важливим є в умовах воєнного стану.

Метод (методологія). Для досягнення поставленої мети було використано загальнонаукові, економіко-математичні методи та підходи, аналітичні процедури та інструментарій, зокрема горизонтальний та вертикальний аналіз, кластерний аналіз, формалізація та узагальнення впливу кредиторської заборгованості на забезпечення безперервної діяльності в умовах воєнного стану.

Результати. Досліджено вплив комерційної кредиторської заборгованості на забезпечення безперервності діяльності в умовах воєнного стану. Аргументовано впровадження в теорію та практику бухгалтерського аналізу, як складової економічного аналізу господарської діяльності (бізнесу) на основі додаткового залучення облікової інформації, яка прямо не відбивається у фінансовій звітності. Запропоновано використання системи показників, процедур для аналітичного обґрунтування управлінських рішень, орієнтованих на реалізацію безперервності діяльності.

Ключові слова: безперервна діяльність; кредиторська заборгованість; аналіз впливу; умови воєнного стану; кластерний аналіз; платежі кредиторам; рух грошей.

Вступ

Функціонування суб'єктів господарювання неможливо без виникнення кредиторської заборгованості яка є достатнім джерелом

покриття частки активів та суттєво впливає на основні показники фінансового стану. Тому, управління кредиторською заборгованістю є важливою складовою сучасного фінансового менеджменту, орієнтованого на вибір

© Євген Іонін, Анастасія Калараш, 2022

Отримано: 17.09.2022 р.

Рекомендовано до друку: 30.09.2022 р.

Опубліковано: 14.10.2022 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Іонін Є., Калараш А. Аналіз впливу кредиторської заборгованості на забезпечення безперервної діяльності. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 3. С. 273-281. DOI: 10.35774/econa2022.03.273

оптимальної її величини на основі використання аналітичного інструментарію, системи ключових показників ефективності (KPI).

Недооцінка цього джерела в забезпеченні безперервності діяльності з одного боку, може призвести до неплатоспроможності (суттєве збільшення короткострокових зобов'язань), з іншого боку (незначна частка в фінансуванні сукупних активів) пошуку додаткових джерел, в тому числі і кредитів банку. Одним з ключових індикаторів в управлінні кредиторською заборгованістю в цьому випадку є коефіцієнт боргу, як відношення величини заборгованості до валюти балансу.

Ризик загрози забезпечення безперервної діяльності, як важливішого допущення в системі бухгалтерського обліку, суттєво збільшився у сучасних умовах - повномасштабної російської агресії проти України, зростає загроза фінансової кризи. Через військовий стан, введення комендантської години значно погіршилась логістика між контрагентами, що зменшує обороти купівлі та продажу та негативно впливає на всі показники підприємства. Безконтрольне зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги в умовах існуючої проблеми неплатежів може набувати ще більших масштабів. Це в свою чергу підвищує значущість ефективного управління поточними зобов'язаннями, на основі їх аналітичного обґрунтування.

Обліково-аналітичним аспектам кредиторської заборгованості присвячені наукові роботи зарубіжних та вітчизняних вчених: Берстайна Л. А., Уолш Кярана, Хендриксена Е. С., Гудзя О. Є., Коблянської І. О., Маркуса О. В., Мниха Є. В., Романюка І. О. тощо. Поряд з цим не достатньо висвітлено системний підхід у використанні аналітичного інструментарію, кластерного аналізу в забезпеченні безперервності діяльності.

Мета статті

Мета роботи полягає в дослідженні впливу кредиторської заборгованості на забезпечення безперервності діяльності підприємств на основі системи аналітичних показників, кластерного аналізу, що вкрай важливим є в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу

Здійснення діяльності підприємства неможливе без виникнення кредиторської заборгованості, облікове тлумачення якої пов'язано з наступними основними рисами: сумою боргів іншим контрагентам, результатом минулих подій, зменшення економічних вигід при погашенні боргів [1]. З точки зору джерел покриття активів комерційну кредиторську заборгованість можна розглядати як безпроцентний товарний кредит, що обумовлено наступною оплатою. Наявність певний час цього «безкоштовного» джерела безумовно є вигідним для підприємства і дає можливість його використання для забезпечення безперервної діяльності, що є базовою концепцією, допущенням та принципом відповідно до концептуальної основи МСФЗ та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2].

З іншого боку ставка на постійне збільшення кредиторської заборгованості є дуже ризикованою з точки зору втрати платоспроможності та можливого банкрутства, тобто не виконання вимоги безперервності діяльності. Логічно виникає питання оптимальної величини цього джерела, як складової короткострокових зобов'язань. Відповідь на це питання передбачає використання системи аналітичних показників: абсолютних, відносних (фінансових коефіцієнтів), аналітичних процедур: горизонтального, вертикального, трендового, кластерного аналізу та інших.

Використання аналітичного інструментарію дає можливість всебічного підходу до дослідження цього вкрай важливого питання: з точки зору фінансової стійкості (коефіцієнт боргу, тип фінансової стійкості, фінансова гнучкість), з точки зору ділової активності (коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту у днях), з точки зору ефективності діяльності (фінансовий результат, рентабельність), з точки зору платоспроможності (робочий капітал, коефіцієнт абсолютної ліквідності, загального покриття), з точки зору грошових потоків (прямий та непрямий методи, коефіцієнт монетизації), з точки зору розподілу джерел покриття сукупних активів (наявність власних оборотних коштів).

Методика аналізу кредиторської заборгованості на першому етапі передбачає проведення горизонтального та вертикального аналізу, порівняння заборгованості з обсягами

діяльності: чиста виручка від реалізації, собівартість реалізованої продукції, вартість закупівлі товарів.

Таблиця 1. Динаміка комерційної кредиторської заборгованості ТОВ «Транс-Маркет» за період 2019-2021 рр.

№	Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.*	4078	2319	3860
2	Собівартість закупівлі товарів, тис. грн.	57235	121425	178638
3	Собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг, тис. грн.	53440	108121	152690
4	Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, тис. грн.	80805	141517	195712
5	Коефіцієнти закріплення кредиторської заборгованості:			
	а) до собівартості закупівлі	0,071	0,019	0,022
	б) до собівартості реалізованої продукції	0,076	0,022	0,025
	в) до чистої виручки від реалізації	0,050	0,016	0,020

* середньорічні залишки.

По кожному з трьох коефіцієнтів закріплення спостерігається тенденція суттєвого їх зниження. Якщо у 2019 р. на 1 грн. продажу приходилось 5 коп. кредиторської заборгованості, то у 2021 р. тільки 2 коп., аналогічна ситуація при порівнянні з собівартістю реалізованої продукції: 7,6 коп. та 2,5 коп. відповідно. Але з точки зору об'єктивності цього показника доцільно залишки кредиторської заборгованості співвідносити до собівартості закупівлі, що дає можливість реалізувати сумісність показників (чисельник та знаменник формули).

Проблема виникає для зовнішніх користувачів при використанні цієї інформації, яка відбивається в системі бухгалтерського обліку та не знаходить відображення у фінансовій звітності. Сума собівартості закупівлі накопичується на кредиті рахунка 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» та відображає суму придбання за потрібний період, або ж на дебеті рахунку 28 «Товари». Первинними документами є видаткові, товарно-транспортні та податкові накладні. Так, як ТОВ "Транс-Маркет" є дистриб'ютором, то постачальник і є виробником, а тому у вартість товару вже включені витрати на доставку. Перевищення собівартості закупівлі над собівартістю реалізації пов'язано зі

збільшенням залишків запасів.

Використання облікової інформації яка прямо не представлена у фінансовій звітності, але задіяна в аналітичних розрахунках є вагомим аргументом для впровадження в теорію та практику бухгалтерського аналізу, як складової економічного аналізу господарської діяльності (бізнесу). У вітчизняній літературі вперше цей термін було використано при перекладі назви базового підручника інституту банківської справи Великої Британії (Chartered Institute of Bankers). accountancy як бухгалтерський аналіз, що повністю відповідає суті змісту представленого матеріалу [3]. Подальший розвиток цей напрям знайшов у монографії Калабухової С. В. через цілісність інформаційної системи розкриття управлінських проблем господарювання, пов'язаних зі змінами економічних ресурсів та результатів діяльності [4].

У формалізованому вигляді зміни залишків кредиторської заборгованості за певний період можна представити через зв'язок показників закупівлі товарів та платежів кредиторам, а закупівлю товарів в свою чергу, через зміни залишків товарів та проданий запас.

$$KZ_1 + ZA - ПЛ = KZ_2 \quad (1)$$

$$ПЛ = KZ_1 + ZA - KZ_2 \quad (2)$$

$$ПЛ = КЗ_1 + 3А - КЗ_2 \quad (3)$$

$$3_1 + 3А - ПЗ = 3_2 \quad (4)$$

$$3А = 3_2 + ПЗ - 3_1 \quad (5)$$

де, $КЗ_1$, $КЗ_2$ - кредиторська заборгованість на початок і кінець періоду;

3_1 , 3_2 - запас товарів на початок і кінець періоду;

$3А$ – закупівля товарів;

$ПЗ$ - проданий запас товарів;

$ПЛ$ - платежі кредиторам.

Таким чином, зміна залишків кредиторської заборгованості прямо залежить від закупівлі та зворотній залежності від платежів кредиторам. Встановлення цієї залежності є дуже важливим при проведенні факторного аналізу, інтерпретації результатів аналізу, управлінні кредиторською заборгованістю для забезпечення безперервної діяльності, що особливо важливо в умовах воєнного стану в Україні. Тому що, сьогодні робота кожного підприємства зміцнює економічний потенціал країни, забезпечує робочі місця та виплату заробітної плати, долучається до волонтерів, безкоштовно або за мінімальну вартість передає необхідне на фронт, сплачує податки. ТОВ «Транс-Маркет» забезпечує свою безперебійну роботу завдяки постачальникам товарів та вчасним виконанням зобов'язань, тому продовжує наполегливо працювати, всупереч всім можливим перепонам та проблемам.

Наявність платежів кредиторам в адитивній моделі зміни залишків кредиторської заборгованості обумовлює необхідність аналізу грошових потоків, які є показниками динаміки: вхідний (CFin), вихідний (CFout), чистий (NCF). Результуючим показником є чистий грошовий потік, позитивне значення якого свідчить про перевищення надходження грошових коштів над їх вибуттям.

Чистий грошовий потік, як динамічна величина, балансується з статичною величиною залишку коштів на початок і кінець звітного періоду, наступним чином:

$$R_1 + NCF = R_2 \quad (6)$$

де R_1 - залишок коштів на початок періоду;

NCF - чистий грошовий потік за період;

R_2 - залишок грошових коштів на кінець періоду.

Результат чистого грошового потоку дає

підстави робити висновки про роботу суб'єкта підприємницької діяльності: позитивна величина в динаміці свідчить про нормальну роботу, тобто необхідної платоспроможності та фінансової стійкості. Негативна величина означає, що витрати підприємства перевищують надходження коштів, а збереження такого становища в тривалій перспективі призводить до неплатоспроможності підприємства [5].

Діагностика платоспроможності передбачає деталізацію чистого грошового потоку у розрізі видів діяльності, стадій життєвого циклу підприємства. Однозначно з операційної діяльності в якості норми є позитивне значення чистого грошового потоку, з інвестиційної діяльності – від'ємне значення.

Негативно характеризує діяльність торговельного підприємства наявність від'ємного значення чистого грошового потоку з операційної діяльності у 2020 р. та 2021 р. відповідно: 10214 тис. грн. та 2295 тис. грн. З іншого боку, зменшення цього від'ємного показника у більш ніж 4 рази однозначно слід оцінити позитивно з точки зору платоспроможності та ефективності діяльності на касовій основі, тобто для побудови показників рентабельності (збитковості) на основі чистого грошового потоку.

Деталізація цієї інформації передбачена прямим методом розрахунку руху грошових коштів в розрізі їх надходження та вибуття за товари, роботи та послуги, які є основними в формуванні грошових потоків відповідно вхідних та вихідних з операційної діяльності.

Прослідковується в 2020 році перевищення витрачання над надходженням грошових коштів на 5705 тис. грн., що пов'язано із збільшенням залишків та зростанням дебіторської заборгованості.

Безперечно, що будь-якому підприємству дуже важливо забезпечити перевищення припливу грошових потоків над їх витрачанням. Інакше у підприємства неминуче збільшиться кредиторська заборгованість, під яку не буде ліквідних активів (грошових коштів). А значить, попереду не буде нічого, окрім краху, що закінчується банкрутством. Але в 2021 році ТОВ «Транс-Маркет» виправило проблему і перевищення вже надходження над витрачанням склало 12623 тис. грн.

Таблиця 2. Загальна оцінка руху грошових коштів ТОВ «Транс-Маркет» за період 2019-2021 рр. (тис. грн.)

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Операційна діяльність:			
надходження	106325	167339	238634
вибуття	103073	177553	240929
Чистий рух грошових коштів	3252	(10214)	(2295)
Інвестиційна діяльність:			
надходження	42212	101125	116503
вибуття	55126	112525	114552
Чистий рух грошових коштів	(12914)	(11400)	1951
Фінансова діяльність:			
надходження	34440	29585	0,00
вибуття	24540	7050	0,00
Чистий рух грошових коштів	9900	22535	0,00
Чистий рух грошових коштів за звітний період по підприємству	238	921	(344)
Залишок грошових коштів на початок року	11	249	1170
Залишок грошових коштів на кінець року	249	1170	826

Таблиця 3. Надходження та вибуття грошових коштів за товари ТОВ «Транс-Маркет» за період 2019-2021 рр. (тис. грн.)

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Надходження від реалізації товарів	106314	167298	238519
Витрачання на оплату товарів	100204	173003	225896
Результат:			
перевищення надходження над витрачанням	6110		12623
перевищення витрачання над надходженням		5705	

При дослідженні впливу кредиторської заборгованості на забезпечення безперервної діяльності доцільним є використання кластерного аналізу за допомогою економіко-математичного методу для виявлення груп схожих об'єктів багатокритеріальної оптимізації. Це передбачає аналіз однотипних підприємств в порівнянні показників дотичних до розрахунків з постачальниками та підрядниками. Такий підхід дає змогу знайти групи схожих об'єктів у вибірці та об'єднати їх у кластери для прийняття управлінських рішень. Ідентифікацію кластерів було проведено за допомогою комп'ютерного аналізу великої кількості змінних. Такий аналіз є важливою передумовою збільшення продуктивності та конкурентоспроможності підприємства незалежно від його розміру в нових умовах існування.

Для кластерного аналізу було взято 20

вітчизняних підприємств, в яких відповідно до класифікації видів економічної діяльності основним є торгівля, та сформована система з 10 показників із фінансової звітності, які пов'язані з розрахунками з постачальниками та підрядниками, а саме: гроші та їх еквіваленти; дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги; запаси; поточні забезпечення; короткострокові зобов'язання; поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг; капітальні інвестиції; чистий фінансовий результат.

Показники для зручності представлені $X_1, X_2, X_3, \dots, X_{10}$ (табл. 4), дають змогу дослідити скільки коштів є в підприємства та чи ефективно воно покриває розрахунки за товари, роботи, послуги.

Таблиця 4. Система показників пов'язаних з постачальниками та підрядниками вітчизняних підприємств для проведення кластерного аналізу (тис. грн.)

Назва підприємства	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀
	Гроші та їх еквіваленти.	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	Запаси	Поточні забезпечення	Короткострокові зобов'язання	Кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	Собівартість реалізованої продукції, товарів, послуг	Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг	Капітальні інвестиції	Чистий фінансовий результат: прибуток, збиток
ПП Фірма «Яско»	2675	25422	9263	9100	15813	24347	183998	204626	9040	204626
ТОВ «Сільпо-Фуд»	1091012	3207687	5622338	304681	19057480	14440624	47249897	64402634	123481	-3114238
ТОВ «Епіцентр К»	642802	2182479	15389033	539038	22223615	16290054	35593670	50382485	3692156	3171204
ТОВ «Олга-торг»	7261	13333	125428	1067	179648	583	783765	902505	0,00	3209
ТОВ «Рошен-Гранд»	4367	30195	10547	849	27065	19742	222266	270848	0,00	2354
ТОВ «АТБ Маркет»	3506283	1192	6423708	357141	23783762	2418069	92747990	123 864 393	2307660	5768666
ТОВ «Фора»	325524	297076	1010715	93080	3761386	445421	12583863	12239872	23322	-390723
ПАТ «Кіівстар»	1219310	664512	51347	96396	8571612	1281398	8468288	25001245	929662	10369859
ПРАТ «Оболонь»	10695	286204	914584	26212	2088817	661136	4136008	5464827	9324	76798
ТОВ «КФ Альянс-Україна»	224	69909	353849	537	468317	269266	618827	710031	1209	2170
ПП «Дівал-2000»	26454	321	16335	603	27915	306	217154	295230	12174	5779
ТОВ «Глушко Україна»	29439	101992	105345	7738	1293152	30604	5753021	5959665	79	-20482
ТОВ «Метінвест Холдинг»	1357	33909218	248	601358	45416082	115590	20104883	24774879	96475	2953068
ТОВ «ДЦ Україна»	150959	66610	687943	74991	532978	1	2223880	2200007	56019	-4869
ТОВ «Діеса»	225062	1133073	1861109	46123	5700263	-	9358322	11402820	3115	-343761
ТОВ "Нова лінія-1"	274584	112173	1759106	25606	2062964	37688	3865323	4585002	9000	34084
ТОВ "Таврія-В"	16364	53597	1103873	3829	1278022	99557	1261481	1308517	-	41832
ТОВ «Альянс Холдинг»	197387	34130	180566	47360	476833	154867	3160283	4010385	2421	211203
ТОВ «Комфі Трейд»	1515361	472631	502465	311702	40074086	3442573	1384466	16170708	12552	80767
ТОВ «Транс-маркет»	1170	8670	20272	180	5078	3142	108121	141517	-	2752

Адже, прострочення термінів веде до висування штрафних санкцій до підприємства, в результаті чого можна зменшити економічні вигоди та чистий прибуток в майбутньому. Також для простеження за співвідношеннями дебіторської і кредиторської заборгованості: значна перевага дебіторської заборгованості створює погрозу фінансової стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових коштів; перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може привести до

неплатоспроможності підприємства.

Перенесенням даних табл. 4 виконали стандартизацію числових показників в спеціалізованій програмі STATISTICA. Після чого дані набувають середнє значення 0 і стандартне відхилення 1, що дає змогу розділити підприємства на кластери.

Деревоподібну кластеризацію методом Joining (tree clustering) із евклідовою метрикою (Euclidean distances), за правилом Варда (Ward's method) реалізовано у вигляді дендрограми (рис. 1).

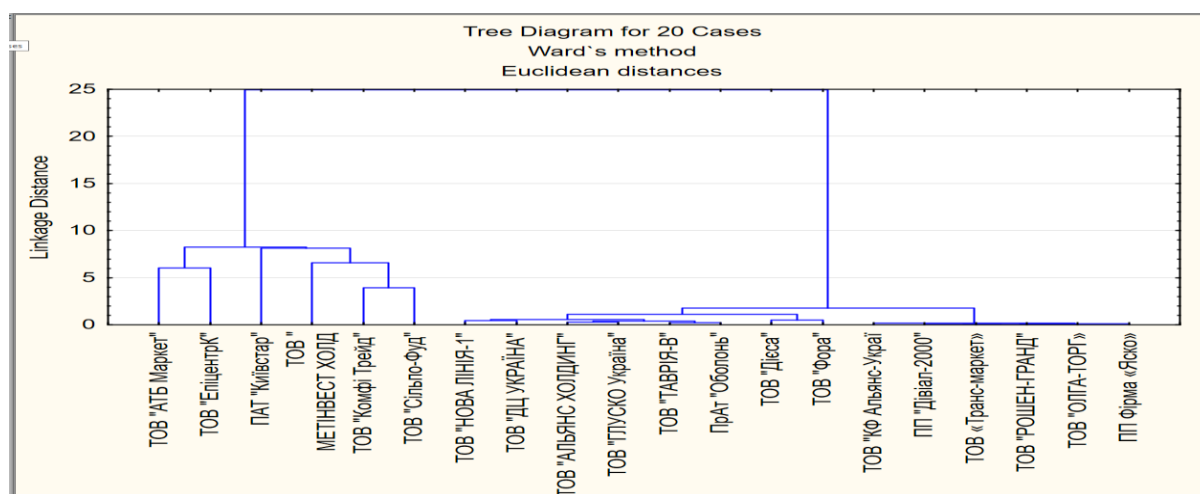

Рис. 1. Дендрограма кластеризації показників за методом Варда

Дендрограма показала, що відсутня однорідність за обраними показниками, тому вони можуть бути використані для сегментації,

тому доцільно розділити на 3 кластери. Після чого проведено аналіз за методом k-середніх (рис. 2).

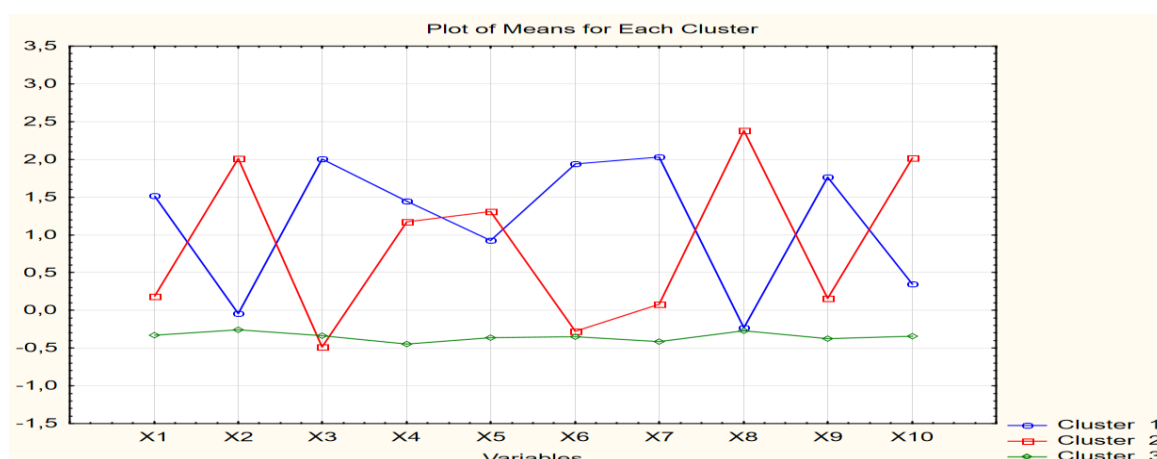

Рис. 2. Графік розподілу підприємств на 3 кластери за показниками

Дендрограма і метод k-середніх відобразили ідентичний розподіл. Тому ділимо підприємства на кластери:

1 група: ТОВ «АТБ маркет», ТОВ «Епіцентр К», ПАТ «Київстар», ТОВ «Метінвест Холдинг» ТОВ «Комфі Трейд», ТОВ «Сільпо-фуд»;

2 група: ТОВ «Нова лінія 1», ТОВ «ДЦ Україна», ТОВ «Альянс Холдинг», ТОВ «Глуско Україна», ТОВ «Таврія В», ПрАТ «Оболонь», ТОВ «Дієса», ТОВ «Фора»;

3 група: ПП Фірма «Яско», ТОВ «Олга-Торг», ТОВ «Рошен -Гранд», ТОВ «Транс-Маркет», ПП «Дівіал-2000», ТОВ «КФ Альянс-Україна».

Перший кластер показує, що показники підприємств 1 групи є нестабільними та різко коливаються. Другий кластер це підприємства також із значними скачками показників, що є позитивно, адже одні значення прямо не впливають на інші.

Детальніше проаналізуємо третій кластер до якого і відноситься ТОВ «Транс-Маркет», показники якого у співставленні з іншими є стабільним в усіх аспектах, це не надто хороша тенденція. Грошові кошти не можуть бути негайно використані для оплати поточних зобов'язань та для погашення кредиторської заборгованість за товари, роботи, послуги зокрема. Однак вкладаються гроші в запаси, що в майбутньому приведе до економічних вигід.

Точка дебіторської заборгованості за товари роботи послуги перевищує кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги. Це означає, що підприємства 3 групи відволікають кошти з господарського обороту, в майбутньому це може призвести до потреби залучення кредитів банку і позик, більшого відтермінування платежу, що знижує репутацію в цілому[6]. Це може бути наслідками неефективної кредитної політики до покупців; збільшенням обсягів реалізації; частина покупців неплатоспроможні. Також фірми зобов'язані сплачувати свої зобов'язання перед постачальниками, незалежно чи розрахуються

їхні дебітори.

Точка чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг вище ніж всі показники це свідчить про роботу підприємства на всю потужність і позитивного чистого фінансового результату.

Кластерний аналіз, має велике значення в проведенні аналітичних досліджень завдяки можливості перетворити великий обсяг різнобічної інформації в упорядкований, компактний вигляд та дає змогу проаналізувати схожі за діяльністю підприємства. ТОВ «Транс-Маркет» потрібно намагатися покращити показники, щоб потрапити до першої чи другої групи, які є більш успішними.

Висновки та перспективи подальших розробок

У сучасних умовах вкрай важливим є забезпечення життєдіяльності підприємств для зміцнення економічного потенціалу держави. В реалізації цієї задачі особливе місце займає управління кредиторською заборгованістю на основі системи аналітичних показників. Це дає можливість управління різними якісними індикаторами: фінансовою стійкістю, діловою активністю, ефективності діяльності, платоспроможністю, руху грошових потоків та інших. Використання аналітичного інструментарію дає можливість всебічного підходу в розв'язанні цього складного та актуального питання.

При дослідженні впливу кредиторської заборгованості на забезпечення безперервної діяльності доцільним є використання кластерного аналізу за допомогою економіко-математичного методу для виявлення груп схожих об'єктів багатокритеріальної оптимізації. Це передбачає аналіз однотипних підприємств в порівнянні показників дотичних до розрахунків з постачальниками та підрядниками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <https://zakon.help/law/20/> .
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> .

3. Бухгалтерский анализ/ под ред. М.А. Гольцберга, Л. М. Хасан-Бек. (Рекомендовано Институтом банковского дела). Киев: Торгово-издательское бюро ВНУ, 1993. 428 с.
4. Калабухова С. В. Уніфікація аналітичних процедур в умовах стандартизації бухгалтерського обліку та аудиту: монографія. Київ: КНЕУ, 2019. 431 с.
5. Іонін Є. Є., Овчинникова М. М. Фінансова аналітика сучасного бізнесу: монографія. Донецьк, 2012. С. 132.
6. Степаненко О.І., Дубовик М.Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2022. № 8. С. 116-125.
7. Боденчук Л.Б., Кулікова С.М. Управління та аналіз кредиторської заборгованості в умовах пандемії. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №4. С. 30-35.

REFERENCES

1. Natsional'ne polozhennya (standart) bukhhalters'koho obliku 11 «Zobov'yazannya». (2000). Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.01.2000 r. # 20. Retrieved from: <https://zakon.help/law/20/>. [in Ukrainian].
2. Natsional'ne polozhennya (standart) bukhhalters'koho obliku 1 «Zahal'ni vymohy do finansovoyi zvitnosti». (2013). Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 r. #73. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. [in Ukrainian].
3. Hol'tsberh, M. A., and Khasan-Bek, L. M. (1993). *Bukhhalterskiy analiz*. Kyev: Torhovo-yzdatel'skoe byuro VNV. [in Russian].
4. Kalabukhova, S. V. (2019). *Unifikatsiya analitychnykh protsedur v umovakh standartyzatsiyi bukhhalters'koho obliku ta audytu*. Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].
5. Ionin, Ye. Ye., and Ovchynnykova, M. M. (2012). Finansova analityka suchasnoho biznesu. Donets'k. [in Ukrainian].
6. Stepanenko, O. I., and Dubovyk, M. F. (2022). Analiz debitors'koyi zaborhovanosti, yiyi vplyv na finansovyy stan ta dilovu aktyvnist' pidpryyemstva. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, 8, 116-125. [in Ukrainian].
7. Bodenchuk, L. B., and Kulikova, S. M. (2020). Upravlinnya ta analiz kredytors'koyi zaborhovanosti v umovakh pandemiyi. *Naukovyy pohlyad: ekonomika ta upravlinnya*, 4, 30-35. [in Ukrainian].

Yevhen Ionin, Dr.Sci. in Economics, Professor, Head of the Department of Accounting, Analysis and Audit, Vasyl' Stus Donetsk National University
Anastasia Kalarash, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

ANALYSIS OF THE IMPACT OF ACCOUNTS PAYABLE ON ENSURING BUSINESS CONTINUITY

Abstract

Introduction. In the conditions of full-scale russian aggression, the threat of a financial crisis in Ukraine is growing, the risk of the functioning of business entities is increasing, therefore it is extremely important to strengthen the economic potential of our state. Due to the martial law and the introduction of a curfew, the logistics between counterparties has significantly worsened, which reduces the turnover of sales and purchases and negatively affects all indicators of the enterprise. The uncontrolled growth of accounts payable for goods, works, and services in the conditions of the existing problem of non-payments may become even larger. Therefore, one of the important tasks in the conditions of their occurrence is the systematic analysis of the company's payables, as a factor of ensuring business continuity, a basic assumption in the concept of accounting.

Purpose. The purpose of the work is to study the influence of accounts payable on ensuring the continuity of business activities on the basis of a system of analytical indicators, cluster analysis, which is extremely important in the conditions of martial law.

Method (methodology). To achieve the goal, general scientific, economic and mathematical methods and approaches, analytical procedures and tools were used, in particular, horizontal and vertical analysis, cluster analysis, formalization and generalization of the influence of accounts payable on ensuring continuous activity in the conditions of martial law.

The results. The impact of commercial payables on ensuring business continuity under martial law conditions has been studied. The introduction into the theory and practice of accounting analysis as a component of economic analysis of economic activity (business) based on the additional involvement of accounting information, which is not directly reflected in financial statements, is argued. It is proposed to use a system of indicators, procedures for analytical justification of management decisions, focused on the implementation of business continuity.

Keywords: continuous activity; payables; impact analysis; martial law conditions; cluster analysis; payments to creditors; money movement.

Cite as: Ionin, Y., & Kalarash, A. (2022). Analysis of the impact of accounts payable on ensuring business continuity. *Economic analysis*, 32 (3), 273-281. DOI: 10.35774/econa2022.03.273